

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ תשא, ח"י אדר, ה'תשכ"ט

י"ל לש"פ תשא, ט"ז אדר, ה'תשע"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וחמש לבריאה

שבעים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלו"צ ז"ל

פתח דבר

לקראת ש"פ תשא, ט"ז אדר הבעל"ט — הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ תשא, ח"י אדר ה'תשכ"ט, הנחה בלתי מוגה (תדפיס מתורת מנחם — התוועדויות חנ"ה).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מ"אגרות קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצאי ש"ק ט' אדר, ה'תשע"ה,
שבעים שנה להסתלקותה יולא של כ"ק הרלו"צ ז"ל
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2015 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5775 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת ש"פ תשא, פ' פרה, ח"י אדר, ה'תשכ"ט.

בלתי מוגה

א. יום השבת שלאחרי פורים — אינו בהכרח שבת פרשת פרה, שהרי כאשר ר"ח ניסן חל בשבת, אזי קורין בשבת ר"ח פרשת החודש, ופרשת פרה קורין בשבת שלפני ר"ח ניסן, ולא בשבת שלאחרי פורים.

וטעם הדבר — לפי שפרשת פרה אינה שייכת לפורים, אלא לפרשת החודש, שבה קורין אודות קרבן פסח, ובתור הכנה לזה קורין פרשת פרה, שענינה טהרת בני"י כדי שיוכלו להקריב קרבן פסח¹.

וכמובן גם מדברי המדרש² (שהובא בכמה דרושי חסידות³) אודות השייכות של פסח ופרה אדומה, ש"שניהן דומין זל"ז, בזה נאמר זאת חוקת הפסח⁴, ובוה נאמר זאת חוקת התורה⁵, ואי אתה יודע איזו חוקה גדולה מזו, משל לב' מטרונות דומות שהיו מהלכות שתיהן כאחת נראות שוות וכ"י" — שלכן סמוכה פרשת פרה לפרשת החודש.

וכידוע גם הסימן בנוגע לד' הפרשיות: פ' שקלים, פ' זכור, פ' פרה ופ' החודש — "בין (כוס) הג' ל(כוס) ד' לא ישתה"⁶, היינו, שבין פ' פרה (פרשה הג') לפ' החודש (פ' הד') אין הפסק, ולא כמו בשאר הפרשיות שיכול להיות הפסק ביניהם.

אמנם, כאשר קביעות הלוח (שהיא ע"פ תורה) היא כקביעות שנה זו, שיום השבת שלאחרי פורים הוא גם פרשת פרה — אזי מודגשת השייכות של פרשת פרה גם לפורים.

ב. ובהקדמה — שיום השבת שלאחרי פורים שייך לפורים:

ענינו של יום השבת — שבו נעשית העלי' של כל ימי השבוע, כי, יום השבת הוא הגמר של ששת ימי בראשית, ולכן ישנו אז ענין התענוג. וכפי שרואים במוחש, שקודם גמר הדבר לא יודעים כיצד יגמר, ולכן הרי זה באופן ש"אל יתהלל חוגר כמפתח"⁷, ורק בגמר הדבר,

(4) בא יב, מג.

(5) חוקת יט, ב.

(6) ירושלמי שם.

(7) מלכים"א כ, יא.

(1) ירושלמי מגילה פ"ג ה"ה. הובא

בפרש"י מגילה כט, א (ד"ה ברביעית).

(2) שמו"ר פ"ט, ב.

(3) ראה ד"ה זאת חוקת התורה שנאמר

בהתוועדות (לעיל ע' ... ואילך). וש"נ.

כשרואה שנגמר כפי רצונו, אזי ישנו ענין התענוג⁸. ודוגמתו ביום השבת, שאז ישנו ענין התענוג, מצד גמר הבריאה באופן ש"וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד"⁹. וכפי שמבאר הצ"צ¹⁰ בענין "ויכולו"¹¹, שיש בזה ב' פירושים: (א) מלשון "לכל תכלה גו"¹², שענינו גמר וסיום, (ב) מלשון כליון, שהו"ע התענוג. וב' פירושים אלו קשורים זב"ז, כי, בגמר הדבר ישנו ענין התענוג.

ובפרטיות יותר:

הגמר של ששת ימי בראשית הוא ביום השבת, כמ"ש¹³ "ויכל אלקים ביום השביעי". ורק בגלל שיכולה להתעורר שאלה אצל גוים: "אם כן עשה (הקב"ה) מלאכה בשבת, דהא כתיב ויכל ביום השביעי" — הוצרכו לשנות לתלמי המלך ולכתוב "ויכל ביום הששי"¹⁴, אבל האמת היא שגמר המלאכה הי' ביום השביעי ("ויכל ביום השביעי"), כדברי רז"ל¹⁵ "מה הי' העולם חסר מנוחה, בא שבת בא מנוחה", "וזהו גמרו"¹⁶ — גמר ושלימות הבריאה, והיינו, שע"י המנוחה ביום השבת נגמר (לא רק ענינו של יום הששי, אלא גם) ענינם של כל ששת ימי בראשית.

אלא שביום השבת גופא הנה הגמר של ששת ימי בראשית הוא ב"מעלי שבתא"; ואילו המשכת התענוג מלמעלה למטה היא ב"יומא דשבתא"¹⁷.

וענין זה הוא לא רק בנוגע ליום השבת שבהתחלת הבריאה, אלא כן הוא גם בכל שבת — שהרי "מי שטרח בערב שבת (דקאי לא רק על יום ששי, אלא על כל ששת ימי השבוע) יאכל בשבת"¹⁸, ולכן, כשם שמלאכת הבריאה בששת ימי בראשית נגמרה בשבת, ואז נפעל ענין התענוג, כן הוא גם בכל שבוע, שביום השבת הוא גמר העבודה של ששת ימי השבוע, ואז ישנו ענין התענוג.

ובנוגע ליום הש"ק זה — כיון שא' מימי השבוע הי' יום הפורים,

13) בראשית שם, ב.	8) ראה סידור (עם דא"ח) קסט, א ואילך.
14) מגילה ט, א ובפרש"י.	המשך תרס"ו ע' תקמג ואילך. תער"ב ח"ב ע' איקח ואילך. ועוד.
15) ב"ר פ"י, ט — הובא בפרש"י בראשית ומגילה שם.	9) בראשית א, לא.
16) פרש"י מגילה שם.	10) ראה אוה"ת עה"פ (כרך א — מב, ב ואילך. כרך ג — תקח, א ואילך).
17) ראה בהנסמן בלקו"ש ח"ד ע' 18 הערה 43.	11) בראשית ב, א.
18) ע"ז ג, סע"א.	12) תהלים קיט, צו.

הנה הגמר והשלימות שלו הוא ביום הש"ק זה; וכיון שבקביעות שנה זו קורין בו פרשת פרה, הרי מובן, שגם פרשת פרה שייכת לפורים.

ג. ויובן בהקדים ביאור החילוק בין פרשת פרה לפרשת החודש — שהם ענינים הפכיים ממש, כי:

ענינה של פרשת החודש הוא — יציאת מצרים, שזהו"ע הגאולה, וזהו כללות ענינו של קרבן פסח (שאודותיו מדובר בפ' החודש), שמורה על ענין הגאולה, כי, פסח הוא מלשון דילוג¹⁹, שזהו הדילוג על הקץ²⁰, ו"פסח" הוא גם מלשון "חס רחמנא"²¹, שהקב"ה חס על בני" להוציאם מגלות מצרים;

ואילו פרשת פרה קשורה עם ענין הגלות — כפי שמצינו במדרש²² בנוגע לד' הלשונות שנאמרו בפרה, "אדומה, תמימה, אשר אין בה מום, אשר לא עלי' עול"²³, שהם כנגד ד' הגלויות של בני"י: "אדומה זו בכל וכו' אשר לא עלי' עול זו אדום".

ואף שבפרשת פרה מדובר אודות שריפת הפרה, שהו"ע שריפת הגלות — הרי ענין זה נעשה רק לבסוף, ע"י העבודה שלפנ"ז, ואילו עיקר תוכן הפרשה הוא בנוגע לפרטי הענינים שנעשים עם הפרה עצמה, שהם פרטי העבודה שנעשים בזמן הגלות.

ד. ויש להוסיף — בדרך מאמר המוסגר:

(אינני יודע אם שמו לב לכך, אבל) כאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' מדבר אודות היציאה מהגלות, הי' משתמש בלשון של שריפת הגלות, שריפת כתלי הגלות וכו'²³.

ולכאורה: הרי ישנם כו"כ לשונות בזה — יציאה מן הגלות, ביטול הגלות וכו"ב, ולמה הי' משתמש בלשון שריפה דוקא?
ובכן:

כללות הביאור בזה הוא — לפי ש"מפני חטאינו גלינו מארצנו"²⁴, וענין החטא בא מצד היצה"ר שנקרא בשם "חמץ"²⁵,

— שהרי החילוק היחידי שבין "חמץ" ל"מצה" (ששניהם עשויים

(23) ראה — לדוגמא — אג"ק שלו ח"ו ע' שעב (נעתק ב"היום יום" בתחלתו).

(24) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

(25) ראה ברכות יז, א ובפרש"י. ר"ה ג,

סע"ב ובפרש"י. לקו"ת צו יג, ג. ובכ"מ.

(19) ראה פרש"י בא יב, יא. שם, יג.

(20) ראה שהש"ר פ"ב, ח (א).

(21) של"ה מסכת פסחים קנו, א בהגהה.

(22) פסיקתא דרב כהנא פ' פרה. וראה

יל"ש חוקת רמז תשנט. ועוד.

מקמח ומים, ויש בהם אותה כמות של קמח ומים) הוא שהחמץ הוא בהתנשאות²⁶. וזהו גם ענין החטא, שבא מצד הישות והגאווה, כי, אילו הי' בביטול, בודאי לא הי' עושה ענין של חטא, שהוא היפך רצון העליון, ורק בגלל היותו מציאות בפ"ע, ויש לו ישות וגסות, יכול לעשות חטא.

ומתאים גם להמבואר במאמרי פורים²⁷ בענין "ראשית גוים עמלק"²⁸, שהשורש לכל שבע מדות רעות (ענינם של ז' האומות) הו"ע הישות (ענינו של "עמלק"), "חוצפא בלי תגא"²⁹ —

ולכן משתמשים בנוגע לביטול הגלות בלשון שריפה — כיון שביעור חמץ הוא בשריפה (ואף שיכולים לבער חמץ גם באופן אחר, הרי הלשון הרגיל בביעור חמץ הוא שריפה)³⁰.

והענין בזה — שלפי עבודת האדם למטה מתנהגים עמו מלמעלה, כידוע³¹ בענין "דע מה למעלה ממך"³², שכל הענינים דלמעלה הם "ממך", לפי עבודת האדם. ומזה מובן שע"י עבודת האדם בענין שריפת החמץ, מתבטלת הסיבה של "חטאינו", ועי"ז נעשה גם למעלה הענין דשריפת כתלי הגלות.

ומלבד זה ישנו ביאור נוסף בנוגע ללשון שריפה ביחס לגלות — ע"פ האמור לעיל שפרה אדומה מורה על ענין הגלות, וכשם שבפרה אדומה צ"ל ענין השריפה, כך גם צ"ל ענין השריפה בנוגע לגלות.

אמנם, שריפת הפרה שמורה על ביטול הגלות, הרי זה רק בסיוע הענין, ואילו כל פרטי עניני הפרה הם (לא בשייכות ליציאה מן הגלות, אלא) בנוגע לפרטי העבודה בגלות גופא.

ה. והענין בזה:

תוכנה של פרשת פרה הוא — מי חטאת שעל ידם נעשית הטהרה מטומאת מת, שזהו ענין של טהרה מן החטא, שהרי כללות ענין המיתה הוא מצד חטא עץ הדעת³³, ו"אין מיתה בלא חטא"³⁴, ולכן, הטהרה מענין המיתה משמעותה טהרה מהחטאים.

26 לקו"ת שם.
 27 ראה ד"ה ראשית גוים עמלק דפורים
 28 (לעיל ע' ...). וש"נ.
 29 תשט"ו פ"ח (תו"מ ח"י ג ע' 295). וש"נ.
 30 בלק כד, כ.
 31 ראה סנהדרין קה, א.
 32 ראה ד"ה ומרדכי יצא דפורים רפ"ג
 33 אבות רפ"ב.
 34 ראה שמו"ר רפ"ב. זח"א לז, סע"ב.
 קלא, סע"ב. ועוד.
 35 ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סתמ"ה ס"ד.
 36 שבת נה, סע"א.
 ס"ז. וש"נ.

וזוהו כללות ענין עבודת התשובה — שגם כאשר נמצאים בגלות גופא, פועלים שם ענין התשובה.

ועפ"ז יובן ההמשך והשייכות דפרשת פרה לפורים:

החילוק שבין פורים לפסח הוא — שפסח ענינו יציאה וגאולה ממצרים, ואילו נס פורים הי' בגלות גופא, שהרי גם לאחרי הנס, "אכתי עבדי אחשוורוש אנן"³⁵, שבנ"י נמצאים עדיין בתוקף הגלות, ואעפ"כ הי' ענין של נס באופן של אתהפכא — "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם"³⁶, "הנה בית המן נתתי לאסתר"³⁷.

ובפרטיות יותר:

מבואר בתורה אור³⁸ הטעם שמגילה נקראת בשם "אגרת", כי, החילוק בין "ספר" ל"אגרת" הוא, "שהספר הוא נצחי תמיד בלתי יבוטל לעולם... אך האגרת אינו נכתב אלא לפי שעה בלבד, ולא להתקיים כלל, כי הרי אחר קריאתו את האגרת יקחנו וישרפנו או משליכו ואין צריך לו עוד כו'".

והענין בזה — שגם לאחרי הנס נשאר המצב כמקודם, שבנ"י נשאר "עבדי אחשוורוש", שרצה לאבדם (שהרי הי' "שונא את ישראל יותר מהמן"³⁹), כמבואר בגמרא⁴⁰ המשל מ"בעל התל" ו"בעל החריין"; ואעפ"כ, הי' ענין של נס בגלוי, והיינו, שאף שהנס הי' מלובש בטבע, הרי בטבע גופא הי' הנס בגלוי לעין כל.

וכמשנ"ת במאמר⁴¹ שהתחלת הנס הי' עי"ז ש"מרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות וגו'"⁴², שרומז על ששה סדרי משנה, והיינו, שהתחלת הנס היתה מצד התורה, אבל אח"כ נמשך הדבר גם בגשמיות, ועד שאפילו גוים ראו את הנס, ואף שענין זה לא הי' כמו בקריעת ים סוף שראו את הנס בעיני בשר, שהרי הנס הי' מלובש הטבע, מ"מ, ראו זאת בעיני השכל (אפילו שכל של אוה"ע), שלכן "נפל פחד היהודים עליהם"⁴³, ועד ש"רבים מעמי הארץ מתיהדים"⁴⁴.

ובזה יובן גם מ"ש "כי נפל פחד מרדכי עליהם"⁴⁵, "כי האיש

41) ד"ה ומרדכי יצא הנ"ל פ"ו (לעיל ע' ...).

42) וש"נ.

43) שם, טו.

44) שם, יז.

45) ראה שם פ"ה (לעיל ע' ...).

46) שם ט, ג.

35) מגילה יד, א. וש"נ.

36) אסתר ט, א.

37) שם ח, ז.

38) הוספות למג"א קיט, א.

39) אסתר פ"ד, כ.

40) מגילה יד, רע"א. וראה גם תו"מ

חמ"ט ע' 184. וש"נ.

מרדכי הולך וגדל וגו'"⁴⁶ — דלכאורה, אם ענין זה הי' ע"פ טבע, הרי זה נעשה ע"י בקשת אסתר כו', ומהי השייכות למרדכי? — אלא זהו לפי שכולם ראו בעיני השכל שזהו נס גלוי (שהתחיל ע"י מרדכי, כנ"ל). וזהו כללות הענין דפורים — שגם כאשר בנ"י היו בתוקף הגלות, הי' ענין של נס באופן של אתהפכא.

והרי כללות ענין העבודה באופן של אתהפכא הוא מעין לעתיד לבוא, שאז יקויים היעוד⁴⁷ "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ" — כמבואר בתניא⁴⁸ בענין שלש קליפות הטמאות לגמרי, "שהם אסורים וקשורים בידי החיצונים לעולם ואין עולים משם עד כי יבוא יומם ויבולע המות לנצח, כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", וממשך: "או עד שיעשה תשובה גדולה כל כך שזדונות נעשו לו (לא רק כשגגות, אלא) כזכיות ממש שהיא תשובה .. באהבה רבה כו'", והיינו, שגם עתה יכול להיות מעין המעמד ומצב דלעת"ל, ע"י התשובה מאה"ר שפועלת הענין דאתהפכא.

ו. וההוראה מזה בעבודת האדם:

לפעמים יש מצב שגם לאחרי שמתגברים על היצה"ר, הנה למחרת צריך עדיין להתעסק עם כל עניני היצה"ר בהיותו באותו תוקף, ולכן, נופל ברוחו, בחשבו, שכיון שגם היום צריך להתעסק עם היצה"ר, הרי זו הוכחה שעבודתו אתמול לא היתה כדבעי.

ועל זה באה ההוראה — שאין להתפעל מזה, כיון שכך הוא סדר העבודה בזמן הגלות, וכמו בפורים, שאע"פ שהי' הענין ד"ונהפוך הוא", מ"מ, נשארו בגלות, במעמד ומצב ש"אכתי עבדי אחשורוש אנן".

— אילו הי' מבטל את היצה"ר לגמרי, אזי לא הי' צריך להתעסק עמו עוד. אבל, סדר העבודה בזמן הגלות הוא באופן שאע"פ שעובד עבודתו כו', ועד לעבודה דתשובה מאהבה שזדונות נעשו לו כזכיות, הנה למחרת יכול להיות מעמד ומצב אחר.

וכמבואר בתורה אור⁴⁹ שבזמן הגלות נמצאים במעמד ומצב ש"היינו כחולמים"⁵⁰, כי, ענין החלום הוא שיכול להיות בו שני הפכים כו', וכך גם בעבודת האדם, שגם בהיותו בדרגה מסויימת, אין סתירה לכך שלאח"ז ישתנה מעמדו ומצבו. ואעפ"כ הרי זה רק "כחולמים",

49) וישב כח, ג ואלך.

50) תהלים ככו, א.

46) שם, ד.

47) זכרי' יג, ב.

48) פ"ד.

בכ"ף הדמיון, כי, ענין החלום אינו מציאות כלל, ואילו כאן ישנו ענין העבודה, אלא שלאח"ז צריך לחזור ולהתייגע על אותו ענין. וכמו בפורים, שאע"פ שהי' נס, נשאר עדיין בתוקף הגלות.

ז. וכמו"כ ישנה הוראה מפרשת פרה בעבודת כל אחד מישראל:

אצל כל אחד מישראל יש "פרה" — נפש הבהמית, שהיא — כשמה — "בהמה", "פרה". והעבודה שנדרשת ממנו היא — שריפת הפרה, היינו, לשרוף את התאוות הזרות כו', וישאר רק כח עצם המתאוה (בדוגמת יסוד העפר שנשאר לאחרי השריפה שעל ידה מתבטלים שאר היסודות), שיוכל לנצל אותו לקדושה⁵¹.

וכאשר יהודי טוען: כיצד יוכל לפעול זאת, בידעו מעמדו ומצבו — הנה עז"נ⁵² "ויקחו אליך פרה גו'", דקאי על משה, "פרה שעשה משה"⁵², ובאופן ש"שלך קיימת"⁵³ (ועד שבכל הפרות היו צריכים לערב מאפר פרתו של משה⁵⁴), והיינו, שיש על זה נתינת כח ממה (נוסף לכך שציווי התורה כשלעצמו הוא גם נתינת כח), כולל גם אתפשטותא דמשה שבכל דרא⁵⁵ (ש"מתפשטת הארתו . . לששים רבוא נשמות כמו שמש המאיר . . לששים ריבוא כוכבים"⁵⁶), ובדורנו הרי זה כ"ק מו"ח אדמו"ר, שעל ידו נמשכת הנתינת כח לכל אחד מישראל לפעול בעצמו הענין דשריפת הפרה, שזהו"ע דאתהפכא.

וע"י כללות העבודה דפרשת פרה בזמן הגלות (בענין דאתהפכא) — באים⁵⁷ לפרשת החודש שהו"ע הגאולה (שאו יהי' הענין דאתהפכא בכללות העולם), וכמו שע"י העבודה דפורים בזמן הגלות באים לגאולה דחג הפסח — "מיסמך גאולה לגאולה"⁵⁸, בביאת המשיח, ש"אתא לאתבא צדיקייא בתיובתא"⁵⁹, בקרוב ממש.

* * *

ח. ע"פ האמור שיום הש"ק זה הוא המשך לפורים — הרי כאן

51) ראה במאמר פ"ב (לעיל ע' ...). (רע"א).

52) תניא אגה"ק בסוף הביאור לסז"ך. וש"נ.

53) פרש"י עה"פ. 54) תנחומא חוקת ת. במדב"ר פי"ט, ו.

55) ראה הנסמן בלקו"ש חל"ג ע' 130. 56) מגילה ו, סע"ב.

57) ראה חט"ז ריש ע' 186. וש"נ. 58) ראה זח"ג קנג, ב. לקו"ת דרושי

59) תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, שמע"צ צב, ב. ובכ"מ.

המקום להמשיך (עכ"פ, גם אם לא נסיים) המדובר בפורים⁶⁰ בנוגע לפירוש רש"י⁶¹: "מכאן הי' רבי שמעון אומר כשר שבמצרים הרוג, טוב שבנחשים רצוץ את מוחו" (וכמדובר שבכל הוויכוחים עם גוים עמדו על זה ושאלו: היתכן, ולדוגמא: בוויכוח עם הצ"צ בעת האסיפה שקראה הממשלה בפטרבורג, שאז היתה כל פנימיות התורה בסכנה, ועד לימינו אלו במשפט בייליס).

הביאור בפירוש רש"י — שהלימוד הוא "מכאן" דוקא, מהשמדת מצרים בקרי"ס באופן ש"לא נשאר בהם עד אחד"⁶², ולא (א) משאר המכות שבהם לא נבדל "הירא את דבר ה'"⁶³ משאר מצריים, כיון שאין זה עונש מיתה, (ב) ממכת בכורות, כיון ש"לקו (גם) בני השפחות שאף הם היו משעבדים בהם ושמחים בצרתם"⁶⁴ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁶⁵ בלקו"ש חט"ז ס"ע 155 ואילך.

ט. ובענין זה יש גם הוראה — בהמשך להמדובר בפורים⁶⁶ — בנוגע לאופן ההנהגה עם אומות העולם:

בנ"י בטבעם הם "מאמינים בני מאמינים"⁶⁷, ואמונה זו מפעמת בהם ואינה נותנת להם מנוח, ובמילא, כאשר יהודי אינו מנצל את האמונה בנוגע לתומ"צ, כיון שאינו רוצה לקבל על עצמו עול תומ"צ, הרי זה מוכרח להתפרץ במקום אחר — שיש לו אמונה בגויים...

הוא מאמין שיש ביניהם אנשים טובים, ובמילא, כאשר ע"פ תורה צריך להרוג גוי, "הבא להרגך השכם להרגו"⁶⁸ — טוען שהוא לא יכול לעשות זאת!

ומביא רא"י ממשה רבינו — שקודם שהרג את המצרי נאמר⁶⁹ "ויפן כה וכה וירא כי אין איש", ומפרש רש"י: "אין איש עתיד לצאת ממנו שיתגיייר"⁷⁰ [וע"ד שמצינו שאין מעבירין ירושה "אפילו מברא בישא לברא טבא, דלא ידיעא מאי זרעא נפיק מיני"⁷¹], וא"כ, כאשר לא יודעים זאת — טוען הוא — אסור להרוג!

60) סל"ט; סס"ג (לעיל ע' ...; ע' ...).
 61) בשלח יד, ז.
 62) שם, כח.
 63) וראו ט, כ.
 64) פרש"י בא יא, ה.
 65) בשילוב שיחות ש"פ בשלח ופורים.
 66) סס"ד ואילך (לעיל ע' ... ואילך).
 67) שבת צז, א.
 68) ברכות נח, א. וש"נ. הובא בפרש"י עה"ת משפטים כב, א.
 69) שמות ב, יב.
 70) ברשימה נוספת: והרי בנוגע לגר מצרי נאמר (תצא כג, ט) "דורו שלישי יבוא להם בקהל ה'".
 71) כתובות נג, רע"א.

ועל זה אומרים לו, שאין להתחשב בזה, אלא יש לקיים הוראת התורה — תורת חיים — ש"הבא להרגך השכם להרגו".

וכפי שמצינו בנוגע לשאול, שהוצרך להרוג את אגג — ולכאורה: כיון ש"מבני בניו של המן למדו תורה כו"⁷², הרי ע"י הריגת אגג לא תהי' התורה שלמדו בני בניו של המן — ואעפ"כ הוצרכו להרגו, ו"בהדי כבשא דרחמנא למה לך"⁷³.

ובמילא, אם רצונו להיות מה"רודפי שלום", ו"לספק" להקב"ה גרים... — ישנה ההוראה שאין צריך להיות כן; יש לך ציווי בתורה — תורת חיים — ש"חבלן" ש"בא להרגך", "השכם להרגו", ובמילא עליך לקיים ציווי זה, ו"בהדי כבשא דרחמנא למה לך".

ואין להוכיח ממה שמצינו במשה שהרג את המצרי רק כאשר "וירא כי אין איש עתיד לצאת ממנו שיתגייר" — כי: שם לא הי' הענין ד"בא להרגך", והי' לאחר המעשה וכו'.

י. וזוהי גם ההוראה הוראה מהענין ד"טוב שבנחשים רצוץ את מוחו" בעבודת כאו"א⁷⁴:

ענינו של הנחש — "והנחש הי' ערום"⁷⁵ — הוא: "הנחש השיאנו גו"⁷⁶, שזוהי הסיבה לכל החטאים, והיינו, שהנחש מפתה אותו ש"טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים"⁷⁷, וכמו תאוות הממון, שטוען, שאין לו לאבד את תאוות הממון [ומביא ראי' ממ"ש אדמו"ר האמצעי⁷⁸ שתאוות הממון יכולה להיות גם אצל צדיקים...], כי, אם יאבד תאוה זו, אזי לא יהי' מונח בענין זה, ובמילא לא יהי' לו ריבוי ממון, ואז לא יוכל ליתן ריבוי צדקה!... ולכן מוטב — טוען הוא — שיהי' מונח במסחר כו'.

וגם כאן אומרים לו: "בהדי כבשא דרחמנא למה לך"! — אל תדאג מה יהי' בקשר לנתינת הצדקה!... עליך לקיים את ההוראה "רצוץ את מוחו" — שהמוח לא יהי' מונח בעניני העסק כו', אלא רק באופן ד"נגיע כפיך"⁷⁹, בכח המעשה בלבד, ללא המוח, ובלא לב ולב⁸⁰; העסק במסחר צ"ל רק מצד החיצוניות, ולא באופן שיבלבל מתפלה בציבור

76) שם, יג.

72) גיטין נז, ב. וש"נ.

77) שם, ו.

73) ברכות יו"ד, סע"א.

78) ראה דרך חיים שעה"ת פ"ז.

74) ראה גם בשיחה המוגהת — לקו"ש

79) תהלים קכח, ב.

שם ע' 160.

80) ראה גם תו"מ חמ"ה ע' 122. וש"נ.

75) בראשית ג, א.

וקביעות עתים לתורה, לימוד שיעורי חת"ת והתעסקות בהפצת המעיינות; ואילו ה"ראש" יהי מונח בלימוד התורה, והלב — בעבודת התפלה באהבה ויראה.

ואז יהיו לו כל ההשפעות, הן ברוחניות והן בגשמיות — דכיון שהקב"ה הוא עצם הטוב, וטבע הטוב להטיב⁸¹, בודאי יתן לו כל ההמשכות כו',

— ואז יוכל ליתן ריבוי הצדקה, וכמודגש בנוגע לפורים, כמ"ש הרמב"ם⁸² ש"מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים", וממשיך ואומר על זה לשון נפלא ("א געוואלדיקן לשון"): "שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה⁸³, שנאמר⁸⁴ להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים", שזהו לשון שלא מצינו בשאר מקומות, שהרי בדרך כלל הלשון הוא "ללכת בדרכיו"⁸⁵, "הלך אחר מדותיו"⁸⁶, ועד להלשון שנאמר בנוגע ל"אשר נדבה רוחו אותו .. להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו", ש"יהי ה' חלקו ונחלתו"⁸⁷; ואילו כאן נאמר ש"דומה לשכינה", ומביא מ"ש על הקב"ה "להחיות גו' להחיות" (ב"פ)! —

בנוגע לכל פרטי הענינים ד"אורה ושמחה וששון ויקר"⁸⁸, הן ברוחניות והן בגשמיות (שהרי "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"⁸⁹), ובאופן ש"העיר שושן צהלה ושמחה"⁹⁰, עד לשמחה באופן ד"עד דלא ידע"⁹¹.

* * *

יא. מאמר (כעין שיחה) ד"ה זאת חוקת התורה גו'.

* * *

יב. כפי שהכריזו — ידובר אודות פירוש רש"י על הפסוק⁹² "וימהר משה".

ובהקדמה — שבזה מודגש גודל ענין הזריזות:

כאשר מדברים עם אנ"ש אודות נסיעה לשליחות כו' — יש להם כו"כ מענות כו', ולאחרי כל זה, הנה גם כאשר פועלים עליהם שמסכימים

86) סוטה יד, א.	81) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 334
87) רמב"ם הל' שמיטה ויובל בסופן.	בהערה.
88) אסתר ח, טז.	82) הל' מגילה פ"ב הי"ז.
89) שבת סג, א. וש"נ.	83) ראה גם תו"מ חל"ו ריש ע' 210.
90) שם, טו.	וש"נ.
91) מגילה ז, ב.	84) ישע"י נז, טו.
92) פרשתנו לד, ח.	85) עקב ח, ו. ועוד.

לכך, טוענים: עוד היום גדול, ויכולים לדחות זאת למחר, "ויש מחר לאחר זמן"⁹³.

ובכן: צריכים לידע גודל מעלת הזריזות — "זריזין מקדימין למצוות"⁹⁴, ועד ש"זריזות מביאה לידי וכו'" ועד "לידי תחיית המתים .. ע"י אליהו כו"⁹⁵.

וענין זה קשור עם גם חג הפסח — כפי שלמדים ממ"ש⁹⁶ "ושמרתם את המצות", ש"אם באת הבאה לידך אל תחמיצנה"⁹⁷.

וידוע גם מ"ש כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע במכתבו שנדפס בקונטרס ומעיין⁹⁸, "שעתה הוא זמן הבירורים היותר אחרונים .. לא יש עתה סדר והדרגה באופני הבירורים והתיקונים .. מה שאנו מוצאים שצריך תיקון צריכים אנחנו להשתדל כו'", והיינו, שעכשיו צריכה להיות העבודה באופן ד"חטוף ואכול חטוף ושתי"⁹⁹, באופן של זריזות.

וכמו"כ יש מי שטוען שכבר ניצל את המס"נ שלו בענין אחר, ועתה הוא עייף, ובנוגע לענין השליחות יסתפק בכך שיהי בין אלו שרק לומדים אודות ענין זה, ומישהו אחר יעשה זאת בפועל.

ובענין זה יש גם הוראה ממשה רבינו — שבודאי למד תורה, כמ"ש¹⁰⁰ "זכרו תורת משה עבדי", ואעפ"כ, לא הסתפק בכך, והי' אצלו ענין הזריזות בפועל¹⁰¹ — "וימהר משה".

וכל זה — רק "מבוא" לפירוש הכתוב; ונוסף לזה יש צורך ללמוד כתוב זה כפי שלומדים עם בן חמש למקרא בפשטות הכתובים, שזהו ענינו של פירוש רש"י.

יג. הביאור בפירוש רש"י: "וימהר משה", "כשראה משה שכינה עוברת ושמע קול הקריאה מיד וישתחוו" — שהשתחוואה זו לא היתה לאחר הדיבור, הודאה על הבשו"ט די"ג מדה"ר, או מצד ההתפעלות על א' מהם, אלא הקדים ומיהר להשתחוות מיד כשהתחילה השכינה לעבור (לפני הדיבור, ובודאי לא באמצע הדיבור, שהרי זה היפך כבוד השכינה)

98) ב"מבוא" ע' 22. ולאח"ז באג"ק שלו ח"א ע' רסו.

99) לשון תז"ל — עירובין נד, א.

100) מלאכי ג, כב.

101) ברשימה נוספת: גם בנוגע לענין הקשור עם ביטול כל מציאותו — השתחוואה.

93) מכילתא ופרש"י בא יג, יד.

94) פסחים ד, א. וש"נ.

95) סוטה בסופה. ע"ז כ, ב. וש"נ.

96) בא יב, יז.

97) פרש"י מגילה שם. וראה מכילתא

פרש"י עה"פ.

— הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹⁰² בלקו"ש ח"א ע' 153 ואילך.

* * *

יד. המדובר לעיל אודות הלימוד מהענין ד"טוב שבמצרים כו" — הרי זה לימוד מקריעת ים סוף, שזהו הגמר של יצי"מ¹⁰³; ומזה באים להתכלית של יצי"מ — "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה"¹⁰⁴, שזהו הענין דמתן-תורה.

ובהמשך לזה, ידובר עתה אודות פירוש רש"י בנוגע לענין דמ"ת (אע"פ שלא הכריזו על זה), על הפסוק¹⁰⁵ "ויתן אל משה ככלותו גו", "ככלתו כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא הי' יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה. ד"א מה כלה מתקשטת בכ"ד קשוטין הן האמורים בספר ישע"י¹⁰⁶, אף ת"ח צריך להיות בקי בכ"ד ספרים".
וצריך להבין:

(א) הדיוק הידוע — למה צריך רש"י ב' פירושים, שמזה מוכח, שפירוש אחד אינו מספיק, והיינו, שגם לאחר ששלומדים הפירוש הראשון נשאר איזה קושי, ולכן יש צורך בפירוש השני, אבל גם הפירוש השני אינו מספיק, וזקוקים לפירוש הראשון, ואדרבה, הפירוש הראשון הוא קרוב יותר לדרך הפשט.

וכמדובר כמ"פ¹⁰⁷ שכאשר ב' הפירושים הם שקולים, אזי מקדים רש"י לכתחילה שיש לפרש ענין זה בשני אופנים, וכיו"ב, ואז יודעים שהקדימה של פירוש א' לחבירו אינה אלא בגלל שאי אפשר לומר שניהם — "זכור ושמור — בדיבור אחד"¹⁰⁸. אבל כאשר רש"י אינו מקדים זאת, ומפרש פירוש, ואח"כ מוסיף עוד פירוש (ד"א), הרי זה לפי שהפירוש הראשון הוא קרוב יותר לדרך הפשט.

וצריך להבין בנדו"ד, מהו הצורך בשני פירושים, ולא מספיק כאן פירוש אחד, ומדוע הפירוש הראשון קרוב יותר לדרך הפשט?

(ב) על הפסוק "ויתן אל משה ככלותו" מצינו כו"כ דרשות חז"ל בגמרא ומדרשים, ומכולם מביא רש"י רק דרשה אחת: "ד"א מה כלה

(107) ראה גם שיחת ש"פ תשא, שושן פורים קטן תשכ"ז ס"י (תו"מ חמ"ט ס"ע 133).

(108) פרש"י יתרו כ, ח.

(102) בשילוב שיחת ש"פ צו שנה זו.

(103) ראה תו"מ חני"ב ס"ע 275. וש"נ.

(104) שמות ג, יב.

(105) פרשתנו לא, יח.

(106) ג, יח ואילך.

מתקשטת וכו" 109, ואילו הפירוש הראשון — "שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא הי' יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה" — מחדש רש"י מעצמו, וצריך להבין, למה לא הביא רש"י דברי חז"ל בזה: דברי הגמרא 110 "בתחלה הי' משה למד תורה ומשכחה עד שניתנה לו במתנה, שנאמר ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו", או דברי המדרש 111 "וכי כל התורה למד משה, כתוב בתורה 112 ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, לארבעים יום למדה משה, אלא כללים למדהו הקב"ה למשה, הוי ככלתו לדבר אתו"?

ג) בנוגע לפירוש "שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן" — צריך להבין: (א) לכאורה העיקר הוא ענין המתנה, ומהו הצורך במשל "ככלה לחתן"? (ב) מסירת כלה לחתן אינה במתנה, שהרי הקידושין הם בכסף — בפרוטה (לדעת ב"ה) או בדינר (לדעת ב"ש) 113, וגם כאשר האב מקדש את בתו, אין זה בחנם, אלא באופן שאבי' מקבל כסף הקידושין? וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

טו. בהמשך להמדובר במאמר אודות ב' אופני העבודה דצדיקים ובעלי תשובה (איזו גדולה יותר), שיהיו גם לעתיד לבוא, כמאמר 59 משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא (אבל גם אז תהי' עבודת הצדיקים העיקר 114) — הנה כאן המקום לדבר גם אודות אגרת התשובה.

המשך הביאור במ"ש באגה"ת פ"א בנוגע ל"כל תעניות שמתענין על כל צרה שלא תבוא על הצבור, וכמ"ש במגלת אסתר" — נכלל בשיחת פורים ס" ... ואילך.

טז. ויש להוסיף גם בנוגע למ"ש רבינו הזקן שם ש"מצות התשובה מן התורה היא עזיבת החטא בלבד", שמזה מובן, שכל שאר הענינים שבאים לאח"ז, כמו "שיהי' לרצון לפני ה' וכו'", אינם בכלל "מצות התשובה".

חצים אל הים הקדמוני וגו", והיינו, ש"ים הקדמוני" שהוא בחי' בינה יקבל מ"ירושלים" שהיא בחי' מלכות (ראה גם אוה"ת בא ריש ע' רס), ודוגמתו בנוגע לעבודת הצדיקים שהיא במלכות ועבודת בעלי תשובה שהיא בבניה.

109) תנחומא פרשתנו טז.

110) נדרים לח, א.

111) שמו"ר פמ"א, ו. תנחומא שם.

112) איוב יא, ט.

113) קידושין בתחלתה.

114) בענין זה נזכר גם מ"ש (זכרי' יד, ח)

"והי' ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים

ועפ"ז נמצא לכאורה שתשובה עילאה, עם היותה חלק מענין התשובה, אינה מ"מצות התשובה", שבזה נכללת רק תשובה תתאה. ולכן, כשהצ"צ מבאר (בדרך מצוותיך) ענין התשובה, מביא רק הענין דעזיבת החטא (חרטה על העבר וקבלה על להבא) וענין הוידוי, אבל אינו מביא הענין ד"הרוח תשוב אל האלקים גו'"¹¹⁵, (ובלשון רבינו הזקן בתניא ח"א¹¹⁶: "להשיבה אל בית אבי' כנעורי' כו'"), תשובה עילאה, כיון שאין זה מ"מצות התשובה"¹¹⁷.

ולהעיר גם מהמבואר במאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר משנת תש"ג¹¹⁸, ש"בתשובה הרי יש ב' ענינים, הא', תשובה על חטא ועון באיזה אופן שהוא גם במדרי' היותר גבוה ודקה ביותר, והב' היינו התנועה דתשובה, דענינה ענין העלי' מדרגא לדרגא, להיות ד[ב]כל מדריגה ומדריגה שהוא נמצא שם הנה עיקר עבודתו לעלות למדרי' גבוה יותר כו' — שהם ב' הענינים דתשו"ת ותשו"ע: מצות התשובה ותנועת התשובה.

ובהמשך להמדובר¹¹⁹ אודות השייכות דתשובה לתפלה ותורה — מצינו עד"ז גם בענין התפלה:

בנוגע למצות תפלה — כותב הרמב"ם¹²⁰: "חייב מצוה זו .. שיהא אדם .. שואל צרכיו שהוא צריך להם כו'".

ואעפ"כ, גם בשבת שאסור לבקש צרכיו¹²¹, ישנו ענין התפלה [ואדרבה: כל התפלות של ששת ימי החול (שהם בחי' השבת שבימי החול¹²²) עולים ע"י תפלת שבת¹²³], אלא שהתפלה דשבת אינה מצות התפלה (בקשת צרכיו), כי אם ענין התפלה באופן נעלה יותר מאשר התפלה דימות החול — באופן של תענוג כו'¹²³.

* * *

יז. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק "ויתן אל משה ככלותו

גו'"¹²⁴:

רש"י אינו מביא את דברי הגמרא "בתחלה הי' משה למד תורה

(115) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ האזינו. ובכ"מ. רש"י.

(116) פל"א. ראה תו"א נח ט, ריש ע"ב. לקו"ת

(117) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שזהו בהר מא, א ואילך. ובכ"מ.

(118) ראה לקו"ת שם. חידוש גדול, ויש למצוא מקור הדברים.

(119) סה"מ תש"ג ע' 97.

(120) בהבא לקמן נכלל גם המשך הביאור בשיחת ש"פ ויק"פ.

(121) ריש הל' תפלה.

(122) ריש הל' תפלה.

(123) ריש הל' תפלה.

(124) ריש הל' תפלה.

ומשכחה עד שניתנה לו במתנה" — כיון שאין זה מובן בפשטות הכתובים לבן חמש למקרא, שהרי יודע מעצמו — "מבשרי אחזה"¹²⁵ — שזוכר מה שלומדים עמו פסוק אחרי פסוק, ואיך יתכן לומר שמשה רבינו הי' למד תורה ומשכחה?!

ובפרט שהבן חמש למקרא למד כבר שעוד לפני ש"ויתן את משה ככלותו גו", זכר משה כו"כ ענינים שאמר לו הקב"ה: עוד במדין — כל פרטי הענינים שאמר הקב"ה למשה בנוגע להדיבור לפרעה ועשיית המופתים¹²⁶, וכן בנוגע לכל פרטי דיני קרבן פסח¹²⁷, וכמו"כ בנוגע לכל פרטי הענינים והדינים בשייכות לירידת ה"מן"¹²⁸,

[ואדרבה: כאשר משה שכח ו"לא הגיד להם פרשת שבת שנצטוו לומר להם. . ענשו הכתוב"¹²⁹, ואם נאמר שע"פ טבע הי' משה למד תורה ומשכחה, למה נענש על זה?!].

ולכן לא יכול רש"י לפרש בפשטות הכתובים שבתחלה הי' משה למד תורה ומשכחה (ואדרבה: בגמרא גופא הרי זה דבר הדורש ביאור והסבר!).

וכמו"כ לא יכול רש"י לפרש ש"כללים למדהו הקב"ה למשה" — שהרי כבר לפני"ז מצינו כו"כ ענינים שנאמרו למשה בפרטיות, כמו כל פרטי דיני קרבן פסח, וכן כל פרטי הדינים שבפרשת משפטים, ובפשטות אין סיבה לכך שפתאום יתחיל הקב"ה ללמדו רק כללים.

יח. ומפרש רש"י, "שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן":

אילו היתה כוונת רש"י להדגיש את הענין של נתינת מתנה, ללא תשלום ממון — לא הי' צריך להביא הדוגמא "ככלה לחתן" דוקא, שהרי ישנם כו"כ סוגי מתנות. אך לא זו היא כוונת רש"י, שאפילו לא העתיק מהכתוב תיבת "ויתן". ומה גם שבפשוטו של מקרא מתאים הלשון "ויתן" גם בענין שיש בו תשלום ממון, וכפי שהבן חמש למקרא למד כבר אצל אברהם ועפרון: "ויתן לי את מערת המכפלה. . בכסף מלא יתננה לי"¹³⁰, ועד"ז מצינו ביונה¹³¹: "ויתן שכרה".

כוונת רש"י היא להדגיש שמסירת התורה היא "ככלה לחתן":

התכלית של מסירת כלה לחתן היא — "פרו ורבו ומילאו את

(129) פרש"י בשלה טז, כב.

(130) חיי שרה כג, ט.

(131) א, ג.

(125) איוב יט, כו.

(126) שמות ג, ד ואילך.

(127) בא יב, ג ואילך.

(128) בשלה טז, ד ואילך.

הארץ וגו' ¹³², וכפי שהבן חמש למקרא למד כבר בנוגע לנישואי רבקה:
 "ויברכו את רבקה .. את היי לאלפי רבבה גו' ¹³³."

אמנם, תכלית זו באה לידי פועל לאחר משך זמן, ואעפ"כ, הנה מיד בעת החופה נמסרת ונקנית הכלה לחתן, כמ"ש ברבקה: "ויביאה יצחק האהלה שרה עמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה" ¹³⁴. ועד"ז אצל יעקב ורחל וכו'.

ונמצא, שהענין המיוחד שבמסירת כלה לחתן הוא — שבעת החופה נעשה הקנין שכולל את כל מה שיומשך מזה בשנים שלאח"ז, "דור ישרים יבורך" ¹³⁵, "זרע ברך ה'" ¹³⁶, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות. — ההתחלה היא אמנם באופן של יגיעה, אבל לאח"ז ישנה המתנה דבנים ובני בנים כו'.

ובאופן כזה נמסרה לו התורה — שמיד בעת הנתינה נעשה הקנין של כל ריבוי עניני התורה כולה שיומשכו ויתגלו במשך הזמן שלאח"ז, כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש.

יט. אבל רש"י אינו מסתפק בפירוש זה, כי:

היסוד לפירוש "שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן" הוא — בגלל "שלא הי' יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה".

ולכאורה: מהו בכלל ההכרח בפשוטו של מקרא שמשה למד אז כל התורה כולה; מצינו זאת אמנם בדברי חז"ל, אבל ע"פ פשוטו של מקרא אפשר לומר שמשה למד רק כו"כ ענינים בתורה, ומהו ההכרח שכבר אז למד את כל התורה כולה?

ומ"ש רש"י בהתחלת פ' בהר ש"כל המצוות .. נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני" — הרי הבן חמש למקרא לא למד זאת עדיין.

ובכן: בפ' משפטים על הפסוק ¹³⁷ "ואתנה לך את התורה והמצוה אשר כתבתי להורותם", פירש רש"י: "כל שש מאות ושלוש עשרה מצוות בכלל עשרת הדברות הן, ורבינו סעדי' פירש באזהרות שיסד לכל דבר ודבור מצוות התלויות בו". ונמצא, שע"פ פשטות הכתובים למד משה את כל התורה כולה.

וא"כ נשאלת השאלה: איך הי' יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה?

(135) תהלים קיב, ב.

(136) ישעי' סא, ט.

(137) כד, יב.

(132) בראשית א, כח.

(133) חיי שרה כד, ס.

(134) שם, סז.

אבל באמת, אין זו קושיא גדולה כ"כ — כי, כאשר מדובר אודות תלמיד כמו משה רבינו, ומלמד כמו הקב"ה (שלומד אפילו עם אדם בינוני, וכ"ש כשלומד עם משה), שוב לא יפלא כ"כ שבמשך ארבעים יום למד משה את כל התורה כולה.

וכפי שמצינו¹³⁸ שר' יהודה הי' מחזר תלמודו כל שלושים יום. ואף ש"רב יהודה כולי תנויי בנויקין הוה"¹³⁹, הרי זה רק בנוגע לעיקר הלימוד¹⁴⁰, אבל בודאי למד (לא רק סדר נזיקין, אלא) גם כל ד' הסדרים (שנוהגים בזמן הזה¹⁴¹). וכיון שר"י למד ארבעה סדרים בשלושים יום — הרי ע"פ חשבון זה אפשר ללמוד בארבעים יום ששה סדרים.

ומה גם שבנוגע לר' יהודה, יש צורך לחשב גם את זמני האכילה והשתי' והשינה של ר' יהודה — שהרי ע"פ דברי הגמרא¹⁴² "שבועה שלא אישן כו' מכין אותו וישן לאלתר", כיון שהאדם לא יכול להתקיים ללא שינה, וכן ללא אכילה ושתי', בהכרח לומר שר"י הי' צריך להקדיש זמן מסויים עבור אכילה ושתי' ושינה. — הוא אמנם לא הי' מתפלל במשך השלושים יום, אבל הוא הי' מוכרח לאכול ולשתות ולישון. ואעפ"כ הספיק לחזור על כל תלמודו במשך שלושים יום; וא"כ, בנוגע למשה רבינו, ש"לחם לא אכל ומים לא שתה" במשך כל הארבעים יום¹⁴³, וגם לא הי' ישן¹⁴⁴ — לא יפלא שהספיק ללמוד את כל התורה במשך ארבעים יום.

ובפרט שמשה לא הי' צריך לחזור וללמוד את כל הענינים שנאמרו עד מתן תורה, כיון שכבר כתבם — כפי שפירש רש"י בפ' משפטים על הפסוק¹⁴⁵ "ויכתוב משה גו'", "מבראשית ועד מתן תורה וכתב מצוות שנצטוו במרה", והוצרך ללמוד רק את הענינים שניתוספו לאח"ז, כך, שאין לתמוה איך הי' משה יכול ללמוד זאת במשך ארבעים יום.

ואף שיש לומר שר"י למד רק מה שהי' בדורו, ואילו משה למד גם את הענינים שיהיו עד סוף כל הדורות (כולל גם הלימוד שלומד רש"י עם בן חמש למקרא) — הרי ע"פ פשוט"מ אין הכרח שהלימוד שלמד משה אודות תרי"ג מצוות כולל גם את כל הענינים שנתגלו במשך כל הדורות שלאח"ז.

(142) סוכה נג, א. וש"נ.

(143) פרשתנו לד, כח.

(144) שמו"ר פרשתנו פמ"ז, ז.

(145) כד, ד.

(138) פרש"י ר"ה בסופה.

(139) סנהדרין קו, ב. וש"נ.

(140) ראה ח"י יד רמ"ה שם.

(141) ראה ב"מ קיד, ריש ע"ב ובפרש"י.

וכיון שאין לתמוה איך הי' יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה — הרי אין הכרח לפרש "שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן".

כ. ולכן מפרש רש"י פירוש נוסף — "ד"א מה כלה מתקשטת בכ"ד קשוטין . . אף ת"ח צריך להיות בקי בכ"ד ספרים", והיינו, שאפשר לומר שאכן למד משה רק את תרי"ג המצוות כפי שהיו בזמנו, ומ"ש "ככלתו", "כתיב חסר", הרי זה כדי ללמד ש"ת"ח צריך להיות בקי בכ"ד ספרים".

אמנם, גם פירוש זה אינו מספיק, ואדרבה, פירוש זה רחוק יותר מדרך הפשט — כי: בפסוק נאמר "ויתן אל משה ככלתו גו'", וכיון שמדובר אודות משה, איך אפ"ל שכוונת הפסוק ללמד ש"ת"ח צריך להיות בקי בכ"ד ספרים", יהושע וכו' ועד למגילת אסתר שהיתה בזמן אחשוורוש, בה בשעה שבזמן משה לא היו עדיין ספרים אלו?!

מצינו אמנם בפירוש רש"י על הפסוק¹⁴⁶ "תביאמו", ש"נתנבא משה שלא יכנס לארץ, לכך לא נאמר תביאנו", אבל, ענין זה הוא באופן ש"ניבא ולא ידע מה ניבא"¹⁴⁷, והרי אי אפשר לומר שמשה רבינו למד כל כ"ד הספרים באופן שנבא ולא ידע מה ניבא...

ולכן, פירוש זה רחוק מדרך הפשט יותר מאשר פירוש הראשון, והלואי שיהי' אפשר להשתמש בו בתור פירוש שני.

כא. ולכאורה, כדי לפרש כן (שהכתוב בא ללמד ש"ת"ח צריך להיות בקי בכ"ד ספרים") אפילו בתור פירוש שני, הרי זה צריך להיות ע"ד ובהמשך לפירוש הראשון:

ובהקדמה — שלכאורה אינו מובן מהי ההדגשה ש"כלה מתקשטת בכ"ד קשוטין", הרי כ"ד הקישוטין האמורים בספר ישעי' אינם בנוגע לכלה דוקא, אלא בנוגע לכל אשה, אפילו כו"כ שנים לאחרי הנישואין, — כיון שצריך לכבדה "יותר מגופו"¹⁴⁸, ולמלא את רצונה באופן שתוכל להיות בכלל ש"בנות ישראל נאות הן"¹⁴⁹ (ובלבד שיהי' זה בדרך של צניעות כו', שאז עוזר הקב"ה שיוכלו ליתן כל הראוי לה במקום כל עניני האופנה וכו') —

ואדרבה: בשעת החופה אין חיוב על הבעל ליתן כל כ"ד הקישוטין, אלא זהו ענין שבא לאחרי כן.

(148) יבמות סב, סע"ב. וש"נ.

(149) נדרים סו, א.

(146) בשלה טו, יז.

(147) רא"פ עה"פ.

אך הענין הוא — שפירוש זה בא בהמשך לפירוש הראשון: כשם שמסירת כלה לחתן בשעת החופה כוללת את כל הענין ד"פרו ורבו גו"י שבא לאח"ז, כמו"כ נעשה אז השעבוד וההתחייבות של החתן לכלה (נוסף על "שארה כסותה ועונתה"¹⁵⁰) גם בנוגע לכ"ד קישוטיין. ועד"ז בנוגע לתורה — שאע"פ שבזמנו של משה לא היו עדיין כ"ד הספרים, נעשה שעבוד והתחייבות ללמוד ולהיות בקי בכ"ד ספרים, בדוגמת השעבוד של החתן לכלה ליתן לה כ"ד תכשיטיין. אבל סוכ"ס קשה לפרש כן, כיון שתיבת "ככלתו" נאמרה בנוגע למשה עצמו, ומשמעות הדברים היא שענין זה הי' שייך למשה גופא (לא רק בתור שעבוד והתחייבות), ולכן הרי זה רק פירוש שני.

כב. אך עדיין צריך להבין:

בהמשך הכתוב ("ויתן אל משה ככלתו) לדבר אתו", מפרש רש"י: "החוקים והמשפטים שבואלה המשפטים". וכיון שלמד רק פרשת משפטים, הרי מלכתחילה אין מקום לשאלה איך הי' יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה?

והביאור בזה:

דובר כמ"פ¹⁵¹ שלפעמים מפרש רש"י פירוש שמתאים רק לפי אופן אחד בפשוטו של מקרא, והיינו, שלפי פירוש אחד במק"א מובן פסוק זה בפשטות, ואילו הצורך בפירוש הוא רק לפי הפירוש השני במקום הנ"ל.

ובנדו"ד: לפי הפירוש הראשון "שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן שלא הי' יכול ללמדה כולה בזמן מועט כזה" — הרי מובן בפשטות ש"לדבר אתו" קאי על לימוד התורה כולה; אבל לפי הפירוש השני, שאין הכרח שלימדו כל התורה כולה (כנ"ל סי"ח) — הנה כדי להקל בהבנת הענין, מוסיף רש"י ומפרש ש"לדבר אתו" קאי על "החוקים והמשפטים שבואלה המשפטים".

* * *

כג. ע"פ האמור שיום הש"ק זה הוא המשך לפורים — הנה כיון שענינו של פורים הוא "עד דלא ידע"⁹¹, למעלה מהגבלות,

(151) ראה תו"מ חנ"ג ס"ע 434 ואילך. וש"נ.

(150) משפטים כא, יו"ד.

ודוגמתו במקום הוא הענין ד"פרזות תשב ירושלים"¹⁵², והיינו, שאע"פ ש"אני אהי' לה גו' חומת אש"¹⁵³, הרי זה באופן ש"פרזות תשב ירושלים", ללא מדידות והגבלות (כמבואר בדרושי חסידות, וכמשנ"ת במאמר די"ט כסלו (ר"ה לחסידות) העבר¹⁵⁴),

הרי מהנכון שינגנו עתה הניגון "פרזות תשב ירושלים", ולדלג מתוך ריקוד ("אַרײַנטאַנצן") לגאולה השלימה, כביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

[לאחר אמירת ברכה אחרונה, נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א בקבוק יי"ש והמזונות להרחמ"א חדקוב עבור החתונה של בנו. טרם צאתו, התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן עוה"פ הניגון "פרזות תשב ירושלים"].

154) ד"ה אר"א צדקת פרונונו כו' פ"ח (לעיל ע' 14 ואילך).

152) זכר' ב, ח.
153) שם, ט.

הוספה

בי"ה, ו' כסלו תשי"ח

ברוקלין

מר ... שי"

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ז חשוון.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך לו וביחוד לשידוך טוב בגשמיות וברוחניות, ובודאי עושה בזה כרגיל בבני ישראל בדרך הטבע, והרי נאמר וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה דוקא, אלא כיון שלכל דבר צריכים לסייעתא דשמיא, הנה בכל יום חול קודם תפלת הבקר יתן איזה פראַנק לצדקה, ואחר התפלה בכל יום וגם בשבת ויום טוב יאמר עכ"פ מזמור אחד מספר תהלים, וכן מהנכון לבדוק את התפילין שלו.

בשאלתו אודות נוסח התפלה, — נודע שכמה נוסחאות בזה ואני ואנ"ש מתפללים בנוסח המדויק של רבנו הזקן בעל התניא — פוסק בנסתר דתורה — והשולחן ערוך — פוסק בנגלה דתורה.

ובשאלתו בכתובה בקורטון על הלוח, — באם מותר למחוק כשכותבים מהשמות שאינן נמחקים.

הנה פשיטא שאיסור גמור הוא, ולפלא גם הספק בזה, שלכן מנהג בני ישראל, למעט בכתובת שמות אלו, עד שאפילו בכמה ספרים שאין בהם חשש מחיקה, ובכל זה מחליפים ה' לקי' וכיו"ב, או שמפרידים בין האותיות בקוים לעשותם לתיבות נפרדות, אף שמובן שגם זה אין מספיק רק בדוחק בכתובה על הלוח, כיון שמחיקה בה ודאית.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליטי"א

מזכיר

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

נדפס על ידי ולזכות
הרה"ת ר' מנחם מענדל וזוגתו מרת דאברושא
בניהם ובתם חיילים ב"צבאות השם"
לוי, נחמה, שלום דובער, מרדכי, שניאור זלמן,
משה, ישראל ארי' ליב
שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות
גרייזמאן

ולזכות הוריהם
הרה"ת ר' שמואל שיחי' גרייזמאן
הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת רבקה שיינא שיחיו פעוונזנער